

PORTRETE

Silvia Șerbescu, o stea polară a muzicii **120 de ani de la naștere**

Lavinia Coman

Viața muzicală din România începutului de secol XX a fost dominată, în domeniul interpretării solistice, de arta marilor artiști internaționali. Bucureștiul primelor decenii oferea melomanilor, la Ateneul Român, spectacolul săptămânal al virtuozilor vestiți ai vremii, pe care publicul îi aprecia și îi ovaționa cu entuziasm. Puțini au fost artiștii români ce s-au afirmat în acea perioadă. Cu toate acestea, sub aura protectoare și stimulantă a marelui George Enescu, școala instrumentală autohtonă începe

să-și arate roadele excepționale. Printre primii care au ilustrat aceste începuturi glorioase a fost pianista Silvia Șerbescu. Iată de ce aportul său la afirmarea școlii românești de pian se cuvine a fi relevat, cu prilejul împlinirii, la 27 ianuarie 2023, a 120 de ani de la nașterea artistei.

Prima noastră pianistă de talie internațională a văzut lumina zilei la 27 ianuarie 1903 într-o familie cu tradiții muzicale. Bunicul său matern, Ion Bunescu, de profesie oficiar la Poșta Română, era un slujitor pasionat al muzicii. Frecventase cursurile Seminarului din Curtea de Argeș, iar apoi pe cele ale Conservatorului bucureștean. Era dirijorul corurilor de la bisericile Sărindar, Zlătari și Silvestru, conducea corul Mitropoliei, iar pentru aceste formații a compus un imn în onoarea

Regatului României, lucrare ce a fost interpretată la 10 mai 1881, în prezența Regelui Carol I. Bunica Silviei, soția dirijorului Bunescu, era fiica lui Ghiță Ionescu, preot și compozitor renumit în epocă. Perechea a avut șapte copii, iar nepoții, viitorii părinți ai eroinei noastre, erau de asemenea cunosători și iubitori de muzică. Atunci când au avut, la rândul lor, copii, au fost astfel capabili să observe înzestrarea lor muzicală și să-i îndrume, pe fiul Gheorghe, către studiul viorii și pe Silvia, în cunoașterea primelor deprinderi ale cântatului la pian.

Declanșarea primului război mondial aduce zbucium în familia Chelaru, care se refugiază la Botoșani. Aici talentul Silviei e remarcat de o profesoară competentă care îi dă lecții consistente, aducând-o până la un nivel îmbucurător. Așa se explică faptul că, deși avea doar 14 ani, ea a fost propusă și a izbutit cu succes să-l acompanieze pe maestrul George Enescu într-un concert dedicat eroinei Ecaterina Teodoroiu. Această întâmplare a contribuit la hotărârea adolescentei Silvia de a se prezenta la examenul de admitere în Conservator. A fost o reușită, iar proaspăta admisă a fost repartizată în clasa profesoarei Emilia Saegiu. A urmat aici studiul pianului în paralel cu liceul în particular, iar în anul 1921 s-a înscris la Facultatea de Matematică, obținând licența în 1924, odată cu absolvirea Conservatorului.

Dar înainte cu câteva luni de absolvire, prin pensionarea profesoarei titulare se produce un eveniment deosebit, numirea pe postul eliberat a Constanței Erbiceanu, care era o strălucită absolventă a Conservatorului din Leipzig și a Facultății de filozofie a Universității din Berlin. Noua profesoară preia clasa Emiliei Saegiu și rămâne impresionată de talentul remarcabil al Silviei. O prezintă la competiția pentru premiile „Poenaru Căplescu” și „Paul Ciuntu”, pe care concurenta le primește din partea juriului condus de maestrul George Enescu. Încurajată de aceste succese și de sprijinul entuziast al noii sale profesoare, Silvia își schimbă opțiunea și se consacră perfecționării la pian, în detrimentul matematicii. Concomitent, primește cu emoție sugestia profesoarei sale de a merge la Paris pentru a continua studiile. În aceeași perioadă are loc și căsătoria tinerei muziciene cu inginerul Florian Șerbescu, pe care îl cunoscuse din refugiul de la Botoșani. În vara anului 1925 cei doi se căsătoresc și pleacă la Paris pentru continuarea studiilor. La École Normale de Musique Silvia s-a înscris la cursul pentru Licence de Concert predat de Lazare Lévy și de Blanche Bascouret Gualdy. Florian, tânărul soț, a urmat École Supérieure d'Electricité, secția Radio-Telegrafie. În clasă, pianista română se distinge imediat, bucurându-se de aprecierea superlativă a profesorilor și a colegilor săi. La final participă activ la cursurile de măiestrie oferite de Alfred Cortot. În caracterizarea elevei, pe care o trimite în scris profesoarei de la

București, maestrul o elogiază pentru o vie sensibilitate muzicală, daruri remarcabile de înțelegere și inteligență, o tehnică pianistică superioară deja formată, pronunțându-se pentru sprijinirea acestui tânăr element deosebit, în abordarea unei cariere concertistice.

Revenită în țară, Silvia își alcătuiește, împreună cu îndrumătoarea sa de bază, Constanța Erbiceanu, un program bogat și ambițios de studiu. Primul obiectiv este acela de a-și pregăti debutul în viața muzicală a Bucureștilor. În colaborare cu Filarmonica dirijată de Ion Nonna Otescu, în seara de 8 aprilie 1928, prezintă Concertul nr. 1 în mi bemol major de Franz Liszt. Apariția sa e elogiată de presă, din care se distinge cronica profesorului George Breazu. Veneratul muzicolog scrie în ziarul *Cuvântul* din 15 aprilie 1928: „... să ne unim cu întreg publicul de la ultimul simfonic, entuziasmat cum arareori se vede, pentru surprinzătoarea măiestrie cu care a executat concertul de Liszt o tânără pianistă apărută din hăurile necunoscutului, în admirația unanimă a auditorilor concetului de duminică...Este cel mai autentic element și cea mai definitivă probă a posibilităților noastre românești de tehnică pianistică și interpretare muzicală, ca și a capacității pedagogice a Constanței Erbiceanu cu care Conservatorul nostru se mândrește.” Cu modestie și înțelepciune, în scrisoarea de mulțumire adresată cronicarului, profesoara Constanța Erbiceanu afirmă că rolul său „de îndrumătoare a talentului trei. Șerbescu a fost minim. Adevăratul meu merit, spune maestra, a fost de a o smulge carierei de profesoară (este licențiată în Matematici) și a o da Artei”. O suită de alte cronici laudative au urmat concertului ce marchează un debut autohton strălucit și au determinat invitarea solistei la Varșovia, în compania unei orchestre simfonice poloneze.

Din acest moment se deschide un șir de invitații și oportunități de concerte de înalt prestigiu. Astfel, Parisul îi găzduiește la *Salle Pleyel* un recital îndelung apreciat și reluat cu aceeași primire exultantă la București. În această epocă Silvia face primele demersuri de angajare ca profesoară la Conservatorul bucureștean. Cu toate recomandările ilustre din dosarul de prezentare, cererea sa nu este onorată, fiind preferată o petentă modestă, fără activitate concertistică.

Drept răspuns la injustiția suferită, Silvia se mobilizează pentru amplificarea repertoriului său de concerte. Începe studiul Concertului al doilea de Rachmaninov. La 8 februarie 1931 Filarmonica dirijată de maestrul George Georgescu o acompaniază în prezentarea acestei capodopere la Ateneul Român. A obținut, potrivit presei, un succes spontan și nespus de răsunător (Sym, în ziarul *Adevărul* din 10 februarie 1931). Este invitată să prezinte concertul la Iași.

Urmează aprofundarea și apoi prezentarea în concert la Ateneul Român a Fanteziei indiene op. 44 pentru pian și orchestră de Ferruccio Busoni. Prin succesul reformat, artista inițiază șirul operelor moderne pe care le-a introdus în repertoriul său cu mare curaj, contribuind astfel la formarea unui gust sigur al publicului român pentru muzica secolului XX.

Între timp, soții Șerbescu plănuiesc și realizează prin eforturi susținute, visul nutrit cu pasiune, constuirea unei case proprii pe strada Sf. Constantin, la numărul 27. Prevăzută cu spații orânduite după dorința lor, casa avea să devină refugiu pentru odihnă și meditație, spațiu amplu pentru studiul la pian, precum și loc al momentelor prielnice când marea artistă își desfășura lecțiile cu unii elevi ai săi.

La cinci luni după inaugurarea Fanteziei indiene de Busoni, solista prezintă, la 2 martie 1933, un recital cu program integral Franz Liszt: *Fantezia și Fuga pe motivul BACH, Sonata în si minor, Studiu de Paganini-Liszt, Studiu de concert, Mephisto Valse*. Succesul a fost răsunător, iar cronicile exultante au reliefat meritele în continuă desăvârșire ale protagonistei.

A doua îndrăzneală de repertoriu o comite artista la 9 februarie 1934, tot în compania Filarmonicii din București, sub conducerea dirijorală a maestrului Ionel Perlea. Suita *Nopti în grădinile Spaniei* de Manuel De Falla primește o tălmăcire vie, punându-i în lumină factura exotică mauro-spaniolă, plină de efecte sonore care au electrizat spiritele auditorilor. Aceștia i-au acordat din nou ovațiile generoase și admirația lor fără margini.

Trebuie observat că munca asiduă de fiecare zi, depusă cu sânguință ani la rând, a fost, în acea perioadă, compensată de vacanțe frumoase pe care soții și le petreceau în Munții Alpi, pe Coasta de Azur sau în Germania, la Berlin și Potsdam, acordând, de fiecare dată, un loc privilegiat vizitării marilor muzee și colecții de artă.

Anul 1934 aduce Silviei marea durere de a-și pierde mama. Suferința profundă pe care o încearcă e contracarată însă curând de un eveniment crucial din viața soților Șerbescu. La 25 august 1934 se naște fiica lor Liana. Au crescut-o cu iubire supremă, iar ea s-a dezvoltat ca o adevărată prințesă: frumoasă, deșteaptă, dotată în multiple domenii. A fost, de mică, un copil puternic, cu o personalitate bine conturată, energetică și voluntară. Odată cu apariția Liane, viața Silviei s-a desfășurat în principal pe firul a două vocații: cea de mamă și cea de concertistă, atingând superlativul în ambele ipostaze.

Sub veghea maestrei sale, artista abordează o nouă capodoperă a muzicii moderne, *Concertul nr. 3 în do major pentru pian și orchestră* de Serghei Prokofiev. Lansarea primei audiții în România are loc la Ateneul Român în seara de 10 octombrie 1935. Succesul a fost deplin.

Cronicile au lăudat înțelegerea magistrală și bravura îndârjită a temperamentului artistei. Cronicarii au subliniat „strălucita și inspirata inerpretare care a cucerit și a mișcat profund auditoriul” (ziarul *Lupta* din 12 octombrie 1935).

În stagiunea următoare, la 20 februarie 1937, Silvia prezintă un program de muzică spaniolă ce cuprinde trei mișcări din *Suita Iberia* de Albeniz, etalând o anvergură magistrală și totodată o subtilă sensibilitate. Ea apare acum ca o interpretă ideală a acestor pagini iberice de trăire ardentă a unui temperament de foc.

În stagiunea 1936/1937 artista prezintă, tot la Ateneul Român, cu filarmonica dirijată de maestrul George Georgescu, *Toccata* de Ottorino Respighi și *Rapsodia* de Rachmaninov pe o temă de Paganini. În ziarul *Adevărul*, cronicarul Miron Grindea apreciază că „dna Silvia Șerbescu a apărut ca o pianistă deplin realizată, stăpânind nu numai o tehnică rară pentru o femeie, dar o luciditate de gânditoare, o precizie care atinge desăvârșirea, un dinamism de un potențial maxim”.

Urmează, la 9 noiembrie 1937, interpretarea *Concertului nr. 1* de Franz Liszt cu orchestra timișoreană dirijată de F. Pauck. Compozitorul bănățean Filaret Barbu scrie că solista a reușit să scoată în evidență toată vitalitatea ascunsă în partitura marelui Liszt. Iar profesoara Alma Cornea-Ionescu aprecia: „Putem afirma că nu am auzit încă o interpretare mai scilpitoare, mai fluidă, mai viguroasă decât cea ascultată acum și pot spune că întreaga asistență a fost adânc tulburată de această unică audiție.”

Apoi se conturează un nou episod trist în cariera solistei noastre. În anul 1938 are loc pensionarea obligatorie a maestrei Constanța Erbiceanu. Dezolată de a pierde contactul cu elevii ei dragi, maestra a propus ocuparea catedrei de către urmașa sa strălucită, Silvia Șerbescu. Dar forurile superioare răspund negativ iar catedra vacantă e pur și simplu desființată.

Mâhnită dar nu dezarmată, Silvia răspunde afrontului suferit cu noi realizări scenice. E invitată să cânte la Radio Praga și la Radio Belgrad, unde prezintă *Toccata* de George Enescu, *Suita lirică* și *Sonatina* de Mihail Andricu, *Suita Joux pour Ma Dame* de Mihail Jora. Cele două recitaluri se produc la 10 mai și 10 iunie 1938. În această perioadă este angajată la Conservatorul Pro Arte. Aici activează timp de trei ani, organizând audiții și concerte publice cu elevii, manifestări ce se bucură de aprecierea presei muzicale. Publicul care o iubește și o stimează are parte de o nouă bucurie prin audierea *Variațiunilor simfonice* de César Franck în concertul din 20 octombrie 1939, alături de *Suita* lui De Falla, tot sub conducerea dirijorală a maestrului George Georgescu. Critica a

evidențiat sublima interpretare a variațiunilor franckiene în care cele două teme au primit un caracter puternic contrastant: una înfricoșătoare, iar cealaltă, plină de calm rugător, ceea ce a iscat un viu sentiment dramatic.

În aceeași perioadă artista e invitată să întreprindă un turneu de recitaluri în nordul Italiei. Cu sonata *Appassionata* de Beethoven, *Sonata în si minor* de Liszt, *Suita lirică* și *Esquisse pour piano* de Andricu și momente din Iberia de Albeniz, Silvia farmecă publicul din orașele Genova, Pesaro, Rimini, după cum relatează soțul său care o întovărășește în periplul italian. Totodată, perechea profită de fiecare moment de răgaz pentru a vizita monumentele, muzeele, expozițiile și locurile încărcate de istorie din orașele și zonele respective.

Apoi, la 25 octombrie Silvia susține acasă, la București, un recital de sonate cu maestrul George Enescu având în program *Sonata în La Major* de J.S. Bach, *Sonata în Re Major* de Beethoven, *Sonata în La Major* de C. Franck. Criticul Romeo Alexandrescu povestea în cronică sa că „dna Silvia Șerbescu, pentru prima dată părtașă la un concert de sonate cu George Enescu, a menținut cu fidelitate și strictețe pianul în sfera particulară a muzicii de cameră, susținând părțile solo cu epurație de meșteșug și acea firească reculegere de care un artist trebuie să se simtă pătruns, când însoțește în inegalabilele lui tălmăciri pe George Enescu. Modul în care eminenta pianistă a înțeles și îndeplinit cerințele cu totul excepționale ale unui astfel de concert îi face cinste”.

Nu mai târziu decât peste o săptămână, artista apare cu prima audiție românească a *Concertului nr. 2 pentru pian și orchestră* de Serghei Prokofiev. Criticul Simionescu-Râmnicăneanu vorbește în ziarul *Adevărul* despre „marea pianistă Silvbia Șerbescu”, considerând că este o personalitate care depășește cu mult prin arta sa ceea ce atâția pianiști concertiști ne-au deprins să auzim și admiră ritmica, frazarea, forța, sensibilitatea muzicală și îndeosebi virtuozitatea tehnică, însușiri care-i susțin strălucirea artistică de pianistă rară.” Emanoil Ciomac subliniază în tableta sa că „Silvia Șerbescu a obținut un triumf în concertul de joi al Filarmonicii, unde un public neobișnuit umplea sala... Mândră poate fi de fosta elevă și profesoara care a format-o, dra Constanța Erbiceanu, fală a învățământului nostru muzical, precum am mai spus-o.” (ziarul *Românul* din 5 noiembrie 1939). Iar succesiunea de triumfuri solistice continuă pe întregul parcurs al anului 1940.

Dar iată că succesele obținute constant în țară au fost, în sfârșit, observate de forurile înalte, astfel încât în anul 1942 Ministerul Propagandei o propune pentru un turneu în Turcia, în timpul căruia și-a demonstrat valoarea de autentică ambasadoare a muzicii românești. La Istanbul și Ankara ea a susținut recitaluri îndelung comentate cu

entuziasm în presa turcă, iar gestul ei de a învăța rapid două suite semnate de compozitori turci a încântat întreaga lume muzicală din metropolă și din țară, având în vedere că interpretările sale au fost transmise la radio.

În același an 1942, la 29 decembrie, are loc al doilea recital oferit la Ateneul Român de maestrul George Enescu acompaniat de Silvia. La despărțire, maestrul i-a scris pe un program de sală următoarea dedicație: „Atât de remarcabilei mele parteneri de astă seară, admirație și respect. George Enescu”.

În anul 1943, în plin război mondial, Ministerul Propagandei o trimite din nou în turneu. Ținta e acum Finlanda și Suedia. A avut emoții cu zborul avionului civil în plin bombardament! Dar seriile sale muzicale, desfășurate la Helsinki, Abo, Tampere în Finlanda și Stockholm în Suedia au meritat să înfrunte peripețiile drumului. Programul interpretat a cuprins *Preludiu și Fugă* pentru orgă de Bach-Liszt, *Sonata Appassionata* de Beethoven, *Toccata* de Enescu, *Suita lirică* de Andricu, *Preludiu* de Linko, *Reflets dans l'eau* și *Feux d'artifices* de Debussy, *El Puerto* și *Navarra* de Albeniz. În sala de concert au fost prezente cele mai distinse personalități din înalta societate a celor două țări, iar presa a oglindit evenimentele cu fast, considerând că se află în prezența unei artiste de mare clasă. Beneficiul realizat a fost donat Crucii Roșii finlandeze.

Anul 1944 îi aduce, pe lângă grijile enorme generate de starea de război, începutul unor dureri în brațul drept, ce aveau să se acutizeze treptat. În anul 1945 trăiește durerea despărțirii de tatăl său, care se stinge din viață în vară. Luptând cu depresia, Silvia învață *Concertul pentru mâna stângă* de Ravel și se apucă de studierea mentală a unor tratate teoretice. Se apropie de realizarea unui proiect cu Preludiile de Debussy. Alternând lucrul cu perioade de tratamente și terapii, cu multă răbdare, dârzenie, perseverență și curaj, artista se reface, iar la 23 mai 1948 re apare pe marea scenă a Ateneului Român, cântând *Variațiunile simfonice* de César Franck, în concertul dirijat de maestrul George Georgescu. Publicul a receptat momentul ca pe o cutremurătoare confesiune, ceea ce era chiar în realitate!

Tot pe parcursul anului 1948, artista e cooptată în Comisia pentru calificarea soliștilor concertiști care puteau face parte din mișcarea culturală profesionistă. Totodată a fost invitată în numeroase jurii ale diferitelor concursuri și festivaluri naționale de tineret. În același an este numită cu grad de profesor la catedra de pian principal a Conservatorului „Ciprian Porumbescu”. Se împlinea o năzuință, se recunoștea un drept, după 17 ani de la prima cerere a artistei. Ca pedagogă, Silvia Șerbescu a fost un model de măiestrie care-l egalează pe cel al artistei. În cei 15 ani cât a lucrat la Conservatorul bucureștean,

i-a îndrumat și i-a format pe următorii elevi: Constantin Ionescu-Vovu, Constantin Iliescu, Cristea Zalu, Georgeta Ștefănescu-Barnea, Helmuth Plattner, Alexandru Șumski, Peter Szaunig, Marta Joja, Sanda Bobescu, Liana Șerbescu, Ioana Minei, Liliana Rădulescu, Florina Iftimescu Cozighian, Veronica Ruscescu, Maria (Miorela) Bobescu, Zoe Popescu-Șarpe, Alexandrina Zorleanu, Lena Cosma, Florella Geantă, Rodica Giroveanu, Constantin Stelian, Gherghe (Goșo) Petrov, Emilian Voicu, Theodor Paraschivescu, Lavinia Tomulescu Coman, Eugen Ciceu (Cicero), Alexandru Dumitrescu, Julius Kalmann, Doina Pârvan, Gheoghe Balaban, Constantin (Costi) Chirițescu, Cristian Dumitrescu.

În sinteză, stilul didactic al Silviei Șerbescu poate fi definit prin următoarele linii de forță: 1) ca să faci față cerințelor de studiu, trebuia să vii în clasa Domniei sale cu aparatul pianistic pus la punct, funcțional, destul de bine dezvoltat (de aceea, pepiniera de elemente pregătite corespunzător provenea de la Școala de Muzică (astăzi Colegiul Național de Arte „Dinu Lipatti”), de la elevele Domnișoarei Erbiceanu-Ana Pittiș, Maricel Șova, Cici Mantta, Emilia Vlangali, Stela Cameniță, precum și cu ajutorul generos al profesoarei Cornelia Antonescu, prietena de o viață a Silviei; 2) a fost un profesor **cu viziune** - te cântărea destul de repede, îți descifra formula personalității, îți „localiza” punctele forte și pe cele slabe, apoi îți „croia” programul de lucru, repertoriul anual, etapele și stadiile de parcurs; 3) a fost un profesor curajos, oferea încredere și sprijin fiecăruia, după posibilități; propunea programe solide, serioase, de cel mai ales gust muzical, din care nu lipsea niciodată cel puțin un punct incitant, o noutate, un clenci, un suspans... 4) viziunea ei se manifesta de la primul contact cu lucrările, pornea întotdeauna de la întreg spre amănunte, spre elementele constructive de bază, studiul nostru urma un parcurs logic fără cusur, se stabileau date limită, priorități, configurații, apoi se intra în lucrul propriu zis al textului; prioritatea în studiu era **activarea judecății proprii a elevului**; 5) nu era chițibușară, nu avea timp de nimicuri, planul era schițat în mare și apoi se îndeplinea treptat cu „evenimente” muzicale, nu pisălogea niciodată pe nimeni și nu ne obliga la anumite soluții sau rezolvări, rețete, preluări etc.; 6) vorbea foarte puțin în timpul lecției, dar ceea ce spunea era esențial, fapt de carte trebuia „să te prinzi” foarte repede; 7) avea o atitudine deschisă, permitea cu bucurie și uneori cu amuzament soluții diferite de ale sale, dacă se potriveau situației și personalității elevului, în beneficiul interpretării respective; deși era o personalitate absolut coplesitoare, n-a stivit pe niciun elev de pe poziția de forță a maestrului; 8) nu era pricinuoasă ori ranchiunoasă sau răutăcioasă, chiar dacă de multe ori îi mâncam sufletul; avea un haz irezistibil, datorită căruia ieșeam adesea, cu toții, din cele mai tensionate situații; 9) artista

cu prestigiu public imens în clasă, avea un comportament de camarad mai mare, trecut prin furtuni și dureri, empatic, săritor și înțelegător pe plan uman; era „suporterul” eficient al elevilor săi înainte, în timpul și după examenele cele mai exigente; în aceste situații era ca un general care-și duce în luptă oastea cu pasiune și cu susținere omenească; 10) prin trăsăturile evidențiate mai sus se conturează concluzia că **Silvia Șerbescu a realizat un prim model, nedepășit încă, de didactică instrumentală de nivel universitar din învățământul muzical românesc.**

Între timp, în contextul proiectelor naționale de dezvoltare a vieții muzicale, Silvia e solicitată să concerteze cu toate noile filarmonici, iar lucrarea favorită este *Concertul al doilea în do minor* de Rachmaninov. Reluat după nouă ani de la prima audiție în România, îl cântă acum sub conducerea dirijorală a maestrului Geoge Georgescu, iar în anii următori toate orchestrele simfonice românești solicită și obțin oportunitatea ca Silvia Șerbescu să-i inobileze pe ascultători prin interpretarea acestui concert de Rachmaninov. Ulterior e solicitată și în străinătate. Bine înțeles, cel mai important succes de prestigiu are loc la Moscova, în compania orchestrei simfonice a U.R.S.S., iar în țară, aparițiile sale cu concertul al doilea de Rachmaninov și cu Imperialul beethovenian rămân evenimente favorite.

În anul 1956 familia artistei cunoaște brațul oribil al teroarei comuniste, când fratele Silviei e aruncat în închisoare fără niciun motiv, iar soția este alungată din propria casă. Deși detenția a fost de scurtă durată, a lăsat urme neșterse în dosarele rudelor apropiate, cu atât mai mult cu cât după aceea, pentru o vreme, perechea Puiu și Netta Chelaru au locuit în casa Șerbescu.

Anii care au urmat au constituit o perioadă de triumf artistic pentru Silvia. Era adorată de public care-i prețuia interpretările magistrale, iar ea lucra continuu pentru lărgirea repertoriului propriu. Programează în recitaluri *Sonata în fa diez minor* de George Enescu și întregește treptat asimilarea ciclului *Preludiilor* de Debussy.

În anul 1960, Silvia prezintă publicului din România interpretarea Concertului nr. 2 în si bemol major de Brahms. Era culmea supremă spre care ținutise și pe care a cucerit-o cu glorie. Ritmul de muncă e din ce în ce mai accelerat. În condițiile suprasolicitării excesive, la 27 ianuarie 1960, Silvia suferă o ocluzie intestinală care o forțează să anuleze concertul din acea seară de la Bacău. Secundată cu grijă de fiica sa, Liana, reușește să învingă situația medicală acută, dar în perioada următoare crizele se repetă.

Voința de realizare artistică o ajută, dându-i forța sufletească și fizică necesară pentru a asimila și a prezenta în concert integrala *Preludiilor* de Debussy, în anul centenar al compozitorului, anul 1962.

Recitalul are succes triumfal la București și apoi în cele mai importante centre muzicale din țară.

Anul 1963 îi aduce o nouă ocluzie intestinală. Se declanșează un cancer cu metastaze. Deși chinuită cumplit de intervenții și terapii, artista găsește puterea să cânte în concerte. Reușește, cu ajutorul voinței puternice, să-și pregătească studenții la conservator și să-i antreneze pe participanții la cea de a treia ediție a Concursului Internațional „George Enescu”. Între aceștia se evidențiază Theodor Paraschivescu, pianist cu o înzestrare excepțională și impecabil pregătit, care ulterior a avut o carieră internațională importantă. Iar în timpul rămas redactează analize și studii teoretice de specialitate. Pe fluxul înaintării inexorabile a bolii, la începutul anului 1965 Silvia suportă cu stoicism intervenții chirurgicale repetate. S-a stins la spital, în dimineața zilei de 22 aprilie 1965, înconjurată de familie, prieteni și de personalul medical care o adora.

A fost înmormântată cu fastul cuvenit la cimitirul Bellu, în cavoul familiei, iar revista Muzica a marcat momentul cu articole de omagiere și rămas bun. Amintirea sa rămâne ca un moment luminos în istoria modernă a muzicii românești și în inima tuturor celor ce au conșcut-o în viața de concert sau în activitatea de profesoară.

BIBLIOGRAFIE

Bălan, Theodor, *Constanța Erbiceanu*, în *Studii de Muzicologie*, vol. II, Ed. Muzicală, București, 1966.

Breazul, George, *Pagini din istoria muzicii românești*, vol. III, Ed. Muzicală, București, 1974.

Coman, Lavinia, *Silvia Șerbescu, prima noastră pianistă*, monografie, Ed. Grafoart, 2018.

Coman, Lavinia, *Rememorare: Silvia Șerbescu, 50 de ani de posteritate*, ms., București, 2015.

Cosma, Lazăr Octavian, *Universitatea Națională de Muzică din București la 140 de ani*, vol. I, Ed. U.N.M.B., 2004.

Cosma, Viorel, *Muzicienii din România*, Lexicon, 4 vol., Ed. Muzicală, București, 1989-2001.

Enescu, George, *Scrisori*, 2 vol., 1974, 1981.

Erbiceanu, Constantin, *Cronicari greci care au scris despre români în epoca fanariotă*, Ed. Cronicar, București, 2003.

Erbiceanu, Constanța, *Scrisori*, 2 vol., Ed. Muzicală, București, 1989, 1992.

Erbiceanu, Constanța, *De ma vie*, ms., 1920.

Iorga, Nicolae, *Bizanț după Bizanț*, Ed. Enciclopedică Română, București, 1972.

Jora, Mihail, *Studii și documente*, vol. I, Ed. Muzicală, București, 1995.

Popa, Afrodită, *Mâinile care cântă*, Ed. Vergiliu, București, 2004.

Schonberg, Harold, *The Great Pianists from Mozart to the Present*, Ed. Simon and Schuster, New York, 1963.

Șerbescu, Florian, *Amintiri despre pianista Silvia Șerbescu*, ms., 1968.

SUMMARY

Lavinia Coman

Silvia Șerbescu, a music pole star 120 years since her birth

Musical life in Romania at the beginning of the 20th century was dominated, in the field of solo performance, by the art of the great international artists. Bucharest in the early decades offered music lovers, at the Romanian Athenaeum, the weekly performance of the famous virtuosos of the time, whom the public appreciated and applauded enthusiastically. Few were the Romanian artists who made a name for themselves in that period. However, under the protective and stimulating aura of the great George Enescu, the local instrumental school began to show its exceptional fruits. Among the first to illustrate these glorious beginnings was the pianist Silvia Șerbescu. This is why her contribution to the affirmation of the Romanian piano school should be highlighted on the occasion of the 120th anniversary of her birth in 2023.